

Faisnéis do Thuismitheoirí/Caomhnóirí, do Dhaltaí agus don Phobal Scoile agus Ceisteanna Coitianta

1. Comhthéacs

An bhfuil cineálacha difriúla bunscoile ann?

Féadfaidh bunscoileanna oibriú trí mheán an Bhéarla nó trí mheán na Gaeilge. Ó thaobh éitis de, féadfaidh siad a bheith:

- ina scoileanna reiligiúnacha (nó sainchreidmheacha)
- ina scoileanna idir-shainchreidmheacha
- ina scoileanna il-sainchreidmheacha

Is gnách go bhfreastalaíonn leanaí ar cheann amháin dá mbunscoileanna áitiúla. Féadfaidh tú do leanbh a chur chuig cibé bunscoil is mian leat, fad is go bhfuil áit ann dó/di. Cloíonn gach bunscoil Státchistithe le curaclam náisiúnta coiteann agus tá siad faoi réir an aon tacaí rialacha agus rialachán amháin.

Cad is ciall le pátrúnacht? Cé na cineálacha difriúla pátrúin atá ann?

Is é is ciall le *pátrúnacht* scoile ná duine nó comhlacht a bhainistíonn scoil agus a dtugtar *pátrún* na scoile air/uirthi.

Ceapann an pátrún an bord bainistíochta chun oibriú na scoile a bhainistiú. Socraíonn an pátrún éiteas agus spiorad saineúil na scoile freisin. Féadfar oideachas nó teagasc reiligiúnach a sholáthar ag an scoil ar aon dul lena héiteas.

Samplaí de chomhlachtaí atá i mbun scoileanna reiligiúnacha (nó sainchreidmheacha) is ea an Eaglais Chaitliceach agus Eaglais na hÉireann. Samplaí de chomhlachtaí atá i mbun scoileanna il-sainchreidmheacha is ea Boird Oideachais agus Oiliúna, Oideachas Le Chéile agus an Foras Pátrúnachta.

Tá dé-éiteas ag scoileanna atá faoi phátrúnacht an Fhorais Phátrúnachta, is iad sin: éiteas Gaeilge agus éiteas spioradálta amhail éiteas il-sainchreidmheach, éiteas Caitliceach nó éiteas idir-shainchreidmheach.

An ionann an curaclam i ngach scoil, beag beann ar an bpátrún?

Cloíonn gach bunscoil Státchistithe le curaclam náisiúnta coiteann agus tá siad faoi réir an aon tacaí rialacha agus rialachán amháin.

Tá an t-oideachas reiligiúnach ar cheann amháin den 12 ábhar de Churaclam na Bunscoile 1999 ar leibhéal na bunscoile faoi láthair agus ceanglaítear ar scoileanna tríocha nóiméad sa lá a leithdháileadh ar reiligiún a theagasc.

Tá seasamh uathúil ag an Oideachas Reiligiúnach sa mhéid is gur ar chomhlachtaí pátrúnachta na scoileanna aonair, agus ní ar an Stát, atá an fhreagracht as clár Oideachais Reiligiúnaigh a sholáthar. Fágann sé sin gurb é pátrún na scoile a shocraíonn a bhfuil sa chlár oideachais reiligiúnaigh i mbunscoil ar leith.

Léirítear an éagsúlacht pátrúnachta i roinnt clár de chuid pátrún laistigh den chóras bunscoile. Is sainchreidmheach nó reiligiúnach de réir a gcineáil atá roinnt de na cláir sin, áit a gcuirtear béim ar an ról atá ag forbairt creidimh, spioradálta agus mhorálta leanaí ina saol féin. Is eiticíúil de réir a gcineáil atá cláir eile de chuid pátrún, áit a gcuirtear béim ar thuiscint na leanaí a chothú ar nithe eitice agus ar luachanna.

Tá an Chomhairle Náisiúnta Curaclaim agus Measúnachta (CNCM) ag déanamh athbhreithniú agus athfhorbairt ar an gcuraclam iomlán bunscoile faoi láthair, rud ar foilsíodh an leagan is déanaí de sa bhliain 1999. Laistigh den obair sin, tá iniúchadh á dhéanamh ar réimsí nua foghlama a chomhtháthú isteach sa churaclam, lena n-áirítear réimsí amhail teicneolaíocht agus forbairt inbhuanaithe. Mar chuid den phróiseas, d'fhoilsigh CNCM Dréachtchreat Curaclaim na Bunscoile le haghaidh comhairliúcháin i mí Feabhra 2020. De bharr na paindéime agus na n-imthosca a bhí i réim i scoileanna, athdhearadh an comhairliúcháin chun é a chur i gcrích in dhá chéim:

Ba é a bhí i gceist le Céim 1, a bhí ar oscailt ó mhí Feabhra 2020 go mí Eanáir 2021, ná dul i dteagmháil le heagraíochtaí agus comhlachtaí náisiúnta is geallsealbhóirí. Is é a bhí i gceist le Céim 2, a osclaíodh i mí Dheireadh Fómhair 2021 agus a bhí ar siúl suas go deireadh mhí Feabhra 2022, ná dul i dteagmháil leis an bpobal i gcoitinne, le múinteoirí, le ceannairí scoile, le tuismitheoirí agus le leanaí.

Sna míonna atá romhainn, déanfaidh CNCM anailís ar an aiseolas ó Chéimeanna 1 agus 2 den chomhairliúcháin agus comhroinnfidh sé na fionnachtana i dtuarascáil comhairliúcháin. Úsáidfeadh na fionnachtana sin chun bonn eolais a chur faoin leagan deiridh de Chreat Curaclaim na Bunscoile. A luaithe a bheidh sí foilsithe go luath sa bhliain 2023, treorófar leis an gcreat sin forbairt na sonraíochtaí do gach ceann de na réimsí curaclaim.

Tá sé mar aidhm le Dréachtchreat Curaclaim na Bunscoile tacú le foghlaim agus forbairt leanaí ó chúlraí reiligiúnacha difriúla agus ó chúlraí neamhreiligiúnacha. Is le réimsí curaclaim na Folláine agus an Oideachais Shóisialta agus Imshaoil a ghabhann deiseanna le haghaidh an fhoghlaim sin a chur san áireamh sa churaclam athfhorbartha.

Cad a tharlaíonn i scoil il-sainchreidmheach?

- Curaclam:

Soláthraíonn scoileanna il-sainchreidmheacha an curaclam náisiúnta ar an mbealach céanna a sholáthraíonn gach scoil eile é, beag beann ar an bpátrún, agus tá siad faoi réir an aon tacair rialacha agus rialachán amháin.

Cothaítear an Ghaeilge i measc leanaí a fhreastalaíonn ar scoileanna il-sainchreidmheacha ar an mbealach céanna a chothaítear í i measc leanaí a fhreastalaíonn ar bhunscoileanna eile.

- An dóigh a dteagasctar an reiligiún:

Foghlaimíonn leanaí i scoileanna il-sainchreidmheacha faoi gach creideamh agus tuairim (mar shampla, dearcthaí aindiacha agus dearcthaí daonnachacha) mar chuid den lá scoile.

Mar shampla, baineann Pobalscoileanna Náisiúnta na mBord Oideachais agus Oiliúna úsáid as curaclam oideachais ilchreidimh agus il-luachanna dar teideal “Goodness Me, Goodness You!”. Baineann scoileanna Oideachais Le Chéile úsáid as curaclam morálta eiticíúil dar teideal ‘Learn Together’.

Maidir le scoileanna atá faoi phátrúnacht an Fhorais Phátrúnachta, tá an Ghaeilge mar éiteas acu agus is spiorad il-sainchreidmheach, spiorad Caitliceach nó spiorad idir-shainchreidmheach é an spiorad saineúil atá acu. Sna scoileanna il-sainchreidmheacha de chuid an Fhorais Phátrúnachta, baintear úsáid as Clár Chroí na Scoile, mar a scríobh an scoil i gcomhar leis an bhForas é.

- An dóigh a dtarlaíonn cruthú creidimh, mar shampla ullmhúchán don Chéad Chomaoineach agus do Chóineartú:

I scoileanna il-sainchreidmheacha, ní dhéantar aon ranganna cruthú creidimh le linn an lae scoile. Tá socruithe éagsúla i bhfeidhm chun na ranganna sin a éascú lasmuigh d'uaireanta scoile.

Is féidir le tuismitheoirí agus leis an bparóiste áitiúil Teagasc Reiligiúnach agus cruthú creidimh, mar shampla ullmhúchán don Chéad Chomaoineach agus do Chóineartú, a shocrú i gcomhpháirt lena chéile. Tá cleachtais éagsúla i bhfeidhm ag gach scoil agus is féidir cleachtais ar leith a bheith ar bun ar an leibhéal áitiúil.

- Ceiliúradh féilte reiligiúnacha amhail Nollaig:

Is féidir go gceiliúrfaidh scoileanna il-sainchreidmheacha an-chuid de na hócáidí tábhachtacha reiligiúnacha agus neamhreiligiúnacha a tharlaíonn sa bhliain amhail Nollaig, Cáisc, Díbheálaí, Eid, Vaisakhi, Holi, Lá Darwin agus féilte eile ar fud an téarma scoile. Tá socruithe éagsúla i bhfeidhm ag gach scoil.

I gcás roinnt mhaith scoileanna il-sainchreidmheacha, is féidir go mbeidh siombailí agus íomhánna ar taispeáint acu sa scoil a bheadh ina léiriú ar an éagsúlacht reiligiún agus creideamh atá ann i measc na leanaí atá ag freastal ar an scoil. Is féidir go gceiliúrfar amanna speisialta sa bhliain le híomhánna agus déantáin ar leith, mar shampla mainséar um Nollaig agus taispeántais ealaíne loslamaí um Eid. Mar an gcéanna, tá socruithe éagsúla i bhfeidhm ag gach scoil.

- An difríocht idir é sin agus an dóigh a dteagasctar an reiligiún i scoil a bhfuil éiteas reiligiúnach aici:

Tá formhór na mbunscoileanna faoi phátrúnacht shainchreidmheach Chaitliceach agus is é sin an bonn faoi éiteas agus spiorad saineúil na scoile. Ar aon dul leis sin, leathann éiteas Críostaí ar fud an lae scoile agus ar fud shaol na scoile.

Is faoi na pátrúin iad féin atá sé socruithe a dhéanamh le haghaidh cruthú creidimh agus ranganna cruthú creidimh, mar shampla ullmhúchán don Chéad Chomaoineach agus do Chóineartú, i scoileanna atá faoi phátrúnacht reiligiúnach. I bhformhór na scoileanna den sórt sin, pléitear le cruthú creidimh agus le hullmhúchán do na sacraimintí mar chuid den lá scoile.

Is faoin bpátrún agus faoi bhord bainistíochta na scoile atá sé socruithe a dhéanamh le haghaidh chlár (oideachais reiligiúnaigh) an phátrúin agus chur chun feidhme an chlár, oiliúint múinteoirí san áireamh.

1. Athchumrú/Aistriú pátrúnachta

Cad is Athchumrú ann? Cén difear a dhéanann sé do scoil?

Tá sé mar aidhm leis an bPróiseas um Athchumrú Scoileanna ar mhaithe leis an Éagsúlacht tuilleadh scoileanna il-sainchreidmheacha a sholáthar, ar aon dul leis na roghanna a dhéanann teaghlaigh agus pobail scoile agus le ceann amháin de na gealltanais atá i gClár an Rialtais.

Sa phróiseas sin, éascaítear athrú pátrúin, agus athrú éitis, i limistéir inar féidir go mbeidh éileamh ann ar éagsúlacht mhéadaithe ó thaobh cineáil scoile de. I limistéir ina bhfuil cuid mhór de chineál pátrúin amháin ann agus ina bhfuil éileamh ann ar éagsúlacht/rogha mhéadaithe, is féidir go ndéanfaidh na pátrúin shainchreidmheacha (reiligiúnacha) atá ann cheana breithniú ar scoil atá faoina bpátrúnacht a aistriú chuig pátrún il-sainchreidmheach. Tabharfaidh sé sin rogha do na tuismitheoirí sin nach bhfuil ag iarraidh a leanaí a chur chuig scoil shainchreidmheach (reiligiúnach).

I gcás go mbeidh scoil ag aistriú ó phátrún amháin go pátrún eile, coinneofar an scoil ar oscailt (agus beidh an uimhir rolla chéanna aici agus oibreoidh sí amach ón réadmhaoin scoile chéanna) agus fanfaidh baill foirne agus daltaí mar a bhfuil siad.

Is é beartas an Rialtais, mar atá leagtha amach i gClár an Rialtais, ná aistriú scoileanna inmharthana ina bPobalscoileanna Náisiúnta de chuid Bord Oideachais agus Oiliúna a leathnú agus tús áite a thabhairt don aistriú sin.

Is é atá i gceist le haistrithe pátrúnachta chuig an earnáil Bord Oideachais agus Oiliúna ná fostóir fhoireann na scoile a athrú. I gcás aistrithe chuig pátrún il-sainchreidmheacha eile, amhail Oideachas Le Chéile nó an Foras Pátrúnachta, leanfaidh bord bainistíochta na scoile leis an bhfoireann a fhostú.

Agus pátrúnacht á haistriú, beidh sé riachtanach bord bainistíochta nua a cheapadh (nó bainisteoir aonair a cheapadh ar feadh tréimhse eatramhach) de réir oibleagáidí dlíthiúla an phátrúin. Áireofar leis an mbord beirt chomhaltaí a n-ainmneoidh an pátrún nua go díreach iad. Is féidir go n-áireofar leis an mbord athbhunaithe comhaltaí den bhord bainistíochta roimhe.

Tá an pátrún scoile freagrach as cinntí a dhéanamh maidir le haon aistriú pátrúnachta. Féadfaidh aon scoil pátrúnacht a aistriú (fad is mian le pátrún na scoile déanamh amhlaidh).

D'athraigh roinnt scoileanna pátrúnacht le blianta beaga anuas. Chuaigh na pobail scoile sin i dteagmháil lena bpátrún.

Cé na gealltanais a thug an Rialtas?

Léirítear i gClár an Rialtais an cuspóir atá ag an Rialtas leanúint le hiolracht scoileanna a leathnú ar mhaithe le leithead iomlán na sochaí a léiriú. Leagtar amach ann gur cheart “do mhic léinn de gach reiligiún agus gan aon reiligiún rochtain a bheith acu ar an oideachas, beag beann ar a gcóras creidimh”. Áirítear iad seo a leanas leis na gealltanais atá i gClár an Rialtais ina leith sin:

- “An sprioc go mbeadh 400 bunscoil il-sainchreidmheach ar a laghad ann faoin mbliain 2030 a bhaint amach chun rogha tuismitheoirí a fheabhsú”;

- “Aistriú scoileanna inmharthana ina bPobalscoileanna Náisiúnta a leathnú agus tús áite a thabhairt don aistriú sin”;
- “Obair i gcomhar le pobail chun a chinntiú go soláthrófar faisnéis shoiléir neamhchlaon faoin ullmhúchán don phróiseas um dhídhílsiú, agus faoi iarmhairtí an phróisis sin, agus chun freagra a thabhairt ar aon cheisteanna a chuirfear”.

Cén fáth a mbíonn iarrachtaí á ndéanamh chun an líon bunscoileanna il-sainchreidmheacha a mhéadú?

Is ag gach bunscoil in Éirinn atá pátrún a bhfuil freagracht air as éiteas agus spiorad saineúil na scoile a shocrú, i measc nithe eile. San am i láthair, tá éiteas Caitliceach ag 89% de bhunscoileanna. Tá éiteas il-sainchreidmheach ag thart ar 5% díobh. Éiteas reiligiúnach nach éiteas Caitliceach é is ea an t-éiteas atá ag na 6% eile, nó mar sin, de bhunscoileanna. Is é éiteas Eaglais na hÉireann atá ag na bunscoileanna sin, den chuid is mó.

Tá scoileanna sainchreidmheacha ag imirt ról tábhachtach sa bhunoideachas in Éirinn le níos mó ná céad bliain anuas. Cosúil le bunscoileanna eile, tá stair láidir cuimsitheachta acu sa mhéid is go bhfreastalaíonn siad ar a bpobal áitiúil agus go nglacann siad le leanaí de gach creideamh agus le leanaí nach bhfuil aon chreideamh ar bith acu.

Toisc go mbíonn sochaí na hÉireann ag athrú, meastar go bhfuil sé inmhianaithe go mbeadh fáil níos leithne ann ar an rogha atá ann leas a bhaint as an oideachas i suíomhanna scoile nach bhfuil aon éiteas sainchreidmheach acu.

Is bunaithe ar raon leathan cúiseanna a chinneann tuismitheoirí cén scoil a gcuirfidh siad a leanaí chucu. Tá éiteas ina thoisic thábhachtach do roinnt díobh. Tá éileamh ann ar scoileanna nach bhfuil aon éiteas sainchreidmheach/reiligiúnach acu.

Thug pátrúin Chaitliceacha le fios go bhfuil siad i bhfách le tírdhreach oideachais a léiríonn an éagsúlacht mhéadaitheach atá ann inár sochaí. Thug siad le fios freisin gurb é an toradh ba cheart a bheith ar fhíor-iolracht pátrúnachta a bheith ann ar fud na tíre ná rogha tuismitheoirí a chinntiú agus, ag an am céanna, pátrúin a chumasú cloí go dílis lena n-éiteas agus lena spiorad saineúil féin.

Dar le hionadaithe do phátrúin Chaitliceacha: “Ba mhaith le hEaspaig bogadh chomh tapa agus is féidir go staid ina dtacaíonn an Stát le tuismitheoirí trí scoileanna a sholáthar a bhfuil a n-éiteas ag teacht dáiríre lena bhfuil tuismitheoirí á lorg dá leanaí”. D’éascaigh roinnt Easpaig Caitliceach aistriú pátrúnachta cheana féin. Rinne Easpaig de chuid Eaglais na hÉireann an rud céanna. Tá na bunscoileanna príomhshrutha a d’aistrigh pátrúnacht liostaithe in Aguisín A.

Tá sé mar sprioc ag an Rialtas an líon bunscoileanna il-sainchreidmheacha a mhéadú go 400 ceann faoin mbliain 2030. Dá mbainfí an sprioc sin amach, mhéadófaí céatadán na mbunscoileanna il-sainchreidmheacha go thart ar 13% de na scoileanna uile, ó thart ar 5% faoi láthair.

Cén dóigh a gcuirfeadh sainroghanna pearsanta tuismitheoirí san áireamh agus aistriú pátrúnachta á dhéanamh?

Tá guth an tuismitheora agus an phobail scoile tábhachtach maidir leis an gcinneadh chun athrú go héiteas il-sainchreidmheach. Tá an pátrún scoile freagrach as cinntí a dhéanamh maidir le haistriú pátrúnachta. Molann an Roinn do thuismitheoirí aon tuairimí atá acu maidir le haistriú pátrúnachta agus maidir le hathrú éitis a phlé le pátrún na scoile a bhfreastalaíonn a leanaí uirthi. Tá an-tábhacht ag baint le comhairliúchán le tuismitheoirí agus le pobail scoile.

Is é seo beartas an Rialtais, mar atá leagtha amach i gClár an Rialtais:

- “An sprioc go mbeadh 400 bunscoil il-sainchreidmheach ar a laghad ann faoin mbliain 2030 a bhaint amach chun rogha tuismitheoirí a fheabhsú”;
- “Aistriú scoileanna inmharthana ina bPobalscoileanna Náisiúnta a leathnú agus tús áite a thabhairt don aistriú sin”;
- “Obair i gcomhar le pobail chun a chinntiú go soláthrófar faisnéis shoiléir neamhchlaon faoin ullmhúchán don phróiseas um dhídhísiú, agus faoi iarmhairtí an phróisis sin, agus chun freagra a thabhairt ar aon cheisteanna a chuirfeadh”.

Is féidir go n-áireofar leis na pátrúin ionchasacha soláthraithe il-sainchreidmheacha atá ann cheana amhail Boird Oideachais agus Oilíúna, an Foras Pátrúnachta agus Oideachas Le Chéile.

Ar tharla aistrithe pátrúnachta in aon limistéir cheana féin?

Tharla. Aistríodh roinnt bunscoileanna príomhshrutha chuig pátrún il-sainchreidmheach le blianta beaga anuas, agus 11 Phobalscoil Náisiúnta il-sainchreidmheacha bhreise á gcruthú dá bharr sin.

Cuireann an Foras Pátrúnachta múnla iomlán il-sainchreidmheach ar fáil agus tá múnla eile forbartha aige i nGaelscoil amháin.

Tá liosta de bhunscoileanna príomhshrutha a d’aistrigh pátrúnacht tugtha in Aguisín A.

Cén dóigh a roghnaítear scoileanna lena nAthchumrú?

Chun rogha a thabhairt do thuismitheoirí in áiteanna amhail bailte nó limistéir de chathracha ina bhfuil roinnt scoileanna sainchreidmheacha ach nach bhfuil aon scoileanna il-sainchreidmheacha iontu, táthar ag súil gur féidir teacht ar chomhaontú ar phróiseas trínar féidir leis an bpátrún tromlaigh atá ann cheana (arb é an tEaspag Caitliceach ábhartha é i bhformhór na gcásanna) dul i dteagmháil leis an Roinn agus leis an bpobal áitiúil chun scoil oiriúnach a shainiú lena hathchumrú.

Tá an Roinn agus Comhairle Oideachais Chomhdháil Easpagóideach na hÉireann (a dhéanann ionadaíocht do na pátrúin Chaitliceacha) i dteagmháil lena chéile le tamall anuas chun an próiseas um athchumrú a chur ar aghaidh. Comhaontaíodh go dtosófaí ag díriú láithreach, mar chuid de shocrú píolótach, ar roinnt bailte agus ar roinnt limistéir de chathracha nach bhfuil aon soláthar il-sainchreidmheach iontu faoi láthair.

Dheimhnigh an Chomhairle Oideachais agus na hEaspaig ábhartha go bhfuil siad toilteanach dul i dteagmháil agus comhoibriú go hiomlán leis an Roinn ar mhaithe le pátrúnacht níos éagsúla scoile a éascú sna bailte agus sna cathracha sin. Is iad seo na limistéir phíolótacha:

- An tInbhear Mór
- Baile Átha Luain
- Corcaigh
- Baile Átha Cliath
- Dún Dealgan
- Gaillimh
- Luimneach
- Eochail

Mar chuid den phróiseas píolótach sin, chomhaontaigh an Roinn roinnt éascaitheoirí neamhspleácha a chur ar fáil chun obair leis an bpátrún scoile agus leis na húdaráis ábhartha scoile ar an leibhéal áitiúil

- chun an tionscnamh píolótach um athchumrú a chur ar aghaidh;
- chun cabhrú le scoileanna féideartha a shainiú; agus
- chun dul i dteagmháil le geallsealbhóirí, lena n-áirítear údaráis scoile, baill foirne scoile agus an pobal scoile,

d'fhonn teacht ar chomhaontú ar aistriú pátrúnachta agus ar athrú éitis, in áiteanna ina bhfuil éileamh dóthanach ann air sin.

Cén t-am den bhliain ba cheart aistriú pátrúnachta a dhéanamh?

Féadfaidh tuismitheoirí agus an pobal scoile dul i dteagmháil lena bpátrún scoile ag aon am den bhliain má tá siad ag iarraidh aistriú féideartha pátrúnachta a phlé. Féadfar tosú ag ullmhú don aistriú ar leibhéal na scoile a luaithe a thiocfar ar chomhaontú i bprionsabal leis an bpátrún scoile.

Ar chúiseanna praiticiúla, áfach, moltar go ndéanfaí aistrithe pátrúnachta i dtús na scoilbhliana, seachas lena linn. Ag brath ar imthosca áitiúla, is féidir go mbeidh am tionscnaimh níos faide ag teastáil agus, i gcásanna áirithe, is féidir go mbeidh roinnt blianta ullmhúcháin i gceist sula bhféadfar aistriú pátrúnachta a dhéanamh.

An bhféadfar aistriú ó éiteas reiligiúnach chuig éiteas il-sainchreidmheach le himeacht ama?

Féadfar. Tá roinnt roghanna difriúla ar fáil do phátrúin scoile maidir le pátrúnacht a aistriú agus maidir le hathrú go héiteas il-sainchreidmheach.

Is é an chéad rogha ná aistriú pátrúnachta agus athrú éitis a dhéanamh, rud a mbeidh éifeacht leis don phobal scoile ar fad ón dáta a athrófar an pátrún. Tharla sé sin i gcás fhormhór an 12 athrú a rinneadh ar phátrúnacht bunscoileanna príomhshrutha ón mbliain 2017 i leith.

Is é an dara rogha ná éiteas a athrú de réir a chéile, áit a ngabfaidh gach grúpa nua naíonán sóisearach do Chlár Eitice agus Moráltachta agus a leanfaidh na ranganna níos sinsearaí leis an gclár sainchreidmheach a leanúint go dtí go mbeidh na daltaí uile ag gabháil don Chlár il-sainchreidmheach Eitice agus Moráltachta.

Ar an tríú dul síos, is féidir go mbeidh roinnt pátrún toilteanach deis a thabhairt do thuismitheoirí Clár Eitice agus Moráltachta a roghnú dá naíonáin shóisearacha agus, ag an am céanna, clár sainchreidmheach a sholáthar d'aon thuismitheoirí a roghnóidh é sin.

Maidir leis an rogha is oiriúnaí do scoil ar leith, beidh sí ag brath ar mhianta an phobail scoile agus ar thuairimí an phátrúin amach agus an phátrúin isteach. I gcás roinnt pátrún il-sainchreidmheach, tá siad toilteanach tacú le roinnt de na roghanna féideartha thuas agus níl siad i bhfách le gach ceann díobh.

An bhfuil athchumrú/aistriú pátrúnachta ar fáil do scoileanna lán-Bhéarla amháin?

Níl. Féadfaidh pobail scoile lán-Ghaeilge dul i dteagmháil lena bpátrún scoile maidir le hathrú féideartha a dhéanamh go pátrún il-sainchreidmheach ar an mbealach céanna a théann scoileanna lán-Bhéarla i dteagmháil lena bpátrún scoile féin. Cosúil le formhór mór na scoileanna lán-Bhéarla, is faoi phátrúnacht shainchreidmheach atá a lán scoileanna lán-Ghaeilge.

Maidir le pobail scoile a bhfuil spéis acu in aistriú pátrúnachta a iniúchadh, ba cheart dóibh dul i dteagmháil lena bpátrún scoile ar an gcéad ásc.

I gcásanna áirithe, is féidir go mbeidh scoileanna lán-Bhéarla ag iarraidh athrú ó éiteas reiligiúnach go héiteas il-sainchreidmheach. Is féidir go mbeidh siad ag iarraidh aistriú ina scoileanna lán-Ghaeilge freisin.

Tríd an bpróiseas um athchumrú/aistriú pátrúnachta, tugtar deiseanna le haghaidh tuilleadh scoileanna il-sainchreidmheacha lán-Ghaeilge agus tuilleadh scoileanna il-sainchreidmheacha lán-Bhéarla a chruthú. Tugtar deiseanna do scoileanna lán-Bhéarla aistriú ina scoileanna lán-Ghaeilge sa chomhthéacs sin freisin.

Cé nach bhfuil aon treoir mhionsonraithe ann faoi láthair maidir le haistriú ó scoil lán-Bhéarla ina scoil lán-Ghaeilge, tabharfaidh an obair leanúnach atá ar siúl chun beartas a fhorbairt don Ghaeloideachas lasmuigh den Ghaeltacht deis dúinn breithniú a dhéanamh ar an dóigh a bhféadfaidh scoil lán-Bhéarla aistriú ina scoil lán-Ghaeilge i gcomhthéacs an athchumraithe.

Cad a tharlóidh mura bhfuilim ag iarraidh aon athrú a fheiceáil in éiteas scoil mo linbh?

Léirítear i gClár an Rialtais an cuspóir atá ag an Rialtas leanúint le hiolracht scoileanna a leathnú ar mhaithe le leithead iomlán na sochaí a léiriú. Leagtar amach ann gur cheart “do mhic léinn de gach reiligiún agus gan aon reiligiún rochtain a bheith acu ar an oideachas, beag beann ar a gcóras creidimh”.

Áirítear iad seo a leanas leis na gealltanais atá i gClár an Rialtais ina leith sin:

- “An sprioc go mbeadh 400 bunscóil il-sainchreidmheach ar a laghad ann faoin mbliain 2030 a bhaint amach chun rogha tuismitheoirí a fheabhsú”;
- “Aistriú scoileanna inmharthana ina bPobalscoileanna Náisiúnta a leathnú agus tús áite a thabhairt don aistriú sin”;
- “Obair i gcomhar le pobail chun a chinntiú go soláthrófar faisnéis shoiléir neamhchlaon faoin ullmhúchán don phróiseas um dhídhílsiú, agus faoi iarmhairtí an phróisis sin, agus chun freagra a thabhairt ar aon cheisteanna a chuirfeadh”.

Tá an pátrún scoile freagrach as cinntí a dhéanamh maidir le haistriú pátrúnachta agus as comhairliúcháin maidir le hAthchumrú a eagrú le pobail scoile.

Molann an Roinn do thuismitheoirí aon tuairimí atá acu maidir le haistriú pátrúnachta a phlé le pátrún na scoile a bhfreastalaíonn a leanaí uirthi. Leagtar amach sa phaca faisnéise seo freisin faisnéis do bhoird bhainistíochta scoile maidir le haistrithe a éascú, nuair is féidir, nuair atá daltaí agus a dtuismitheoirí ag iarraidh aistriú amach as scoil (agus isteach i scoil) atá ag aistriú pátrúnachta.

An ionann Athchumrú agus an Próiseas um Dhídhílsiú?

Tionscnaimh ar leith a bhfuil aidhmeanna comhchosúla acu is ea an Próiseas um Athchumrú Scoileanna ar mhaithe leis an Éagsúlacht agus an Próiseas um Dhídhílsiú Pátrúnachta.

Tháinig an Próiseas um Dhídhílsiú Pátrúnachta as na moltaí a rinneadh sa tuarascáil ón nGrúpa Comhairleach don Fhóram um Pátrúnacht agus Iolrachas san Earnáil Bunscoile, a foilsíodh sa bhliain 2012. Ina dhiaidh sin, thug an Roinn faoi shuirbhéanna ar shainroghanna pearsanta tuismitheoirí i 43 limistéar daonra chobhsaí sna blianta 2012 agus 2013 chun a shuí cén leibhéal éilimh a bhí ann i measc tuismitheoirí ar rogha níos leithne a bheith acu maidir le pátrúnacht bunscoileanna laistigh de na limistéir sin. San anailís ar na sainroghanna pearsanta a chuir tuismitheoirí in iúl i ngach limistéar a ndearnadh suirbhé orthu, tugadh le fios go bhfuil éileamh dóthanach ann i measc tuismitheoirí chun tacú le hathruithe i bpátrúnacht scoile in 28 limistéar.

Faoin bpróiseas um dhídhílsiú pátrúnachta, féadfar scoil a oscailt in áit inar tháinig foirgneamh scoile chun bheith ar fáil, nó ina bhfuil foirgneamh scoile chun teacht chun bheith ar fáil, mar thoradh ar scoil atá ann cheana a chónascadh/a dhúnadh. Agus í ag freagairt don éileamh ar an éagsúlacht i roinnt limistéar nach raibh na pátrúin atá ann cheana in ann réadmhaoine scoile a chur ar fáil iontu, rinne an Roinn scrúdú ar réadmhaoine atá faoi úinéireacht phoiblí a úsáid freisin.

I gcomhthráth leis an bpróiseas um Athchumrú, leanann an Roinn Oideachais uirthi ag obair le geallsealbhóirí chun soláthar na héagsúlachta a chur ar aghaidh i limistéir nár bunaíodh scoil nua iontu go fóill, ar limistéir iad a sainaitníodh cheana féin mar chuid de na suirbhéanna ar dhídhílsiú pátrúnachta a rinneadh sna blianta 2012 agus 2013.

Bunaíodh 12 scoil faoin bpróiseas sin, agus éiteas il-sainchreidmheach ag gach ceann díobh. In dhá cheann de na limistéir lena mbaineann, tháinig méadú chomh mór sin ar an déimeagrafaic chun údar a thabhairt le scoileanna nua a bhunú chun críocha déimeagrafacha lasmuigh den phróiseas um dhídhílsiú pátrúnachta, agus bunaíodh scoileanna il-sainchreidmheacha nua sna limistéir sin. I gceann amháin de na limistéir lena mbaineann, tá scoil amháin chun pátrúnacht a aistriú ón Easpag Caitliceach chuig an mBord Oideachais agus Oilíúna áitiúil chun gníomhú mar Phobalscoil Náisiúnta ó mhí Mheán Fómhair 2022.

3. Tuilleadh Faisnéise

i) Suíomhanna Gréasáin ábhartha de chuid soláthraithe oideachais il-sainchreidmhigh

1. **Boird Oideachais agus Oiliúna:** <https://www.etbi.ie/>
2. **Pobalscoileanna Náisiúnta:** <https://cns.ie/changing-school-patronage/>
3. **An Foras Pátrúnachta:** <http://www.foras.ie/en/>
4. **Oideachas Le Chéile:**
<https://www.educatetogether.ie/Schools/Primary>
<https://www.educatetogether.ie/Schools/Primary>

ii) Suíomh Gréasáin na Roinne

i) **Beartas Rollaithe**

<https://www.gov.ie/ga/eolas-polasaithe/e36264-none/>

ii) **An Fóram um Pátrúnacht agus Iolrachas san Earnáil Bunscoile**

<https://www.gov.ie/ga/foilsuichan/595fb1-none/>

iii) **Bunoideachas**

<https://www.gov.ie/ga/polasai/oideachas-in-eirinn/>

iv) **Tuarascálacha Staidrimh**

<https://www.gov.ie/ga/foilsuichan/staitistici-oideachais/>

iii) Faisnéis a bhaineann leis an Daonáireamh

Sonraí Daonáirimh a bhaineann le Bunscoileanna

<https://www.gov.ie/ga/bailiuchan/23077b-none/>

➤ Aguisín A

Liosta de na haistrithe bunscoileanna príomhshrutha a rinneadh cheana féin

Uimh. Rolla	Ainm na Scoile	Seoladh	Iar-Phátrún	Pátrún Nua	Éiteas	An Dáta a Athraíodh Pátrún	Teanga
17365L	Pobalscoil Náisiúnta an Dá Mhíle	Cill Airne, Co. Chiarraí, V93 WD82	Easpag Chiarraí	KETB	II-sc	Meán Fómhair 2017	Béarla
16817P	Pobalscoil Náisiúnta Bhaile na mBreatnach	Baile na mBreatnach, Co. Chill Dara	Ardeaspag Bhaile Átha Cliath	KWETB	II-sc	Meán Fómhair 2018	Béarla
18391R	Pobalscoil Náisiúnta Fochairde	Fochaird, Dún Dealgan, Co. Lú	Ardeaspag Ard Mhacha	LMETB	II-sc	Meán Fómhair 2018	Béarla
13999J	Pobalscoil Náisiúnta Chill na Manach	An tAbhallort, Guaire, Co. Loch Garman, Y25HT63	Easpag Eaglais na hÉireann ar an gCaiseal, ar Fhearna agus ar Osraí	WWETB	II-sc	Iúil 2019	Béarla
20462D	Pobalscoil Náisiúnta Chuan na Gaillimhe	An Coimín Mór, Bóthar na Ceapaí, Cnoc na Cathrach, Gaillimh, H91 Y38E	Lifeways Ireland CLG	GRETB	II-sc	Iúil 2019	Béarla
20312H	Pobalscoil Náisiúnta Choill na Ráithíní	Bóthar na Ráithíní, Tuaim Gréine, Co. an Chláir, V94RW32	Lifeways Ireland CLG	LCETB	II-sc	Iúil 2019	Béarla
20313J	Pobalscoil Náisiúnta 'Mol an Óige'	Inis Díomáin, Co. an Chláir, V95 D372	Lifeways Ireland CLG	LCETB	II-sc	Iúil 2019	Béarla
18272J	Pobalscoil Náisiúnta na Leithcheathrún	An Leithcheathrún, Co. Ros Comáin, F42HC83	Easpag Ail Finn	GRETB	II-sc	Iúil 2019	Béarla
05348S	Pobalscoil Náisiúnta Thathuile	Tathuile, An tSnaidhm, Co. Chiarraí	Easpag Chiarraí	KETB	II-sc	Iúil 2019	Béarla
08147A	Scoil an Ghleanna (PSN)	Baile an Sceilg, Cill Airne, Co. Chiarraí	Easpag Chiarraí	KETB	II-sc	Lúnasa 2019	Gaeilge

19582G	Pobalscoil Náisiúnta Thamlachta	Ascaill Choill an Chláir, Ráth Miontáin, Tamhlacht, Baile Átha Cliath 24	Ardeaspag Eaglais na hÉireann ar Bhaile Átha Cliath agus ar Ghleann dá Loch	DDLETB	Il-sc	Meitheamh 2020	Béarla
19872P	Scoil Chaitlín Maude	Tamhlacht, Baile Átha Cliath 24	Ardeaspag Bhaile Átha Cliath	AFP	*	Márta 2021	Gaeilge
16344V	Scoil Náisiúnta Shóisearach Mhuire do Bhuachaillí	An tAonach, Co. Thiobraid Árann	Easpag Chill Dalua	TETB	Il-sc	Meán Fómhair 2022	Béarla

Il-sc = Il-sainchreidmheach. PSN = Pobalscoil Náisiúnta. AFP = An Foras Pátrúnachta

* Ó mhí Mheán Fómhair 2021, tá an scoil seo ag tabhairt deis do thuismitheoirí Clár Eitice agus Moráltachta nó clár Caitliceach a roghnú dá naíonáin shóisearacha

